

Introducció

Els estudiants davant la nova reforma universitària

Introducció

El present, és un document de síntesi dels resultats, encara incomplets, d'una recerca I+D+i de la qual l'AQU ha fet d'Ens Promotor/Observador (EPO).

El projecte de recerca consisteix en un estudi sobre els estudiants universitaris en el context de canvi actual; porta per títol "Los estudiantes ante la nueva reforma universitaria" i va ser aprovat en el Plan Nacional de Investigación I+D+i del Ministeri de Ciència i Innovació de l'any 2008 (CSO2008-02812). El GRET (Grup de Recerca Educació i Treball) n'és el grup de recerca responsable i hi participa professorat tant de la UAB com de la UB.

Els objectius principals d'aquesta recerca són, d'una banda, descriure l'abast dels canvis metodològics en el marc de la reforma de Bolonya i les condicions en què aquests es duen a terme; d'altra banda, es vol respondre quins són els aspectes que més influeixen en els resultats que obtenen els estudiants, atenent molt especialment les qüestions més sociològiques, com la integració social i acadèmica.

A parer nostre, els resultats obtinguts són rellevants, no només perquè donen idea de com viuen els estudiants en aquest context de canvi, sinó perquè aporten idees clares sobre quines són les principals mancances i quines les possibles vies de resolució en les que caldria treballar.

La mostra d'estudiants s'extrau de 10 titulacions, dues per cada àrea, de les quatre universitats públiques de la Regió Metropolitana de Barcelona –UB, UAB, UPF, UPC. La mostra és:

Titulació
Infermeria
Farmàcia
Traducció i Interpretació
Humanitats
Química
Biologia Humana
Enginyeria Tècnica en Telecomunicacions
Arquitectura
Educació Social
Empresarials

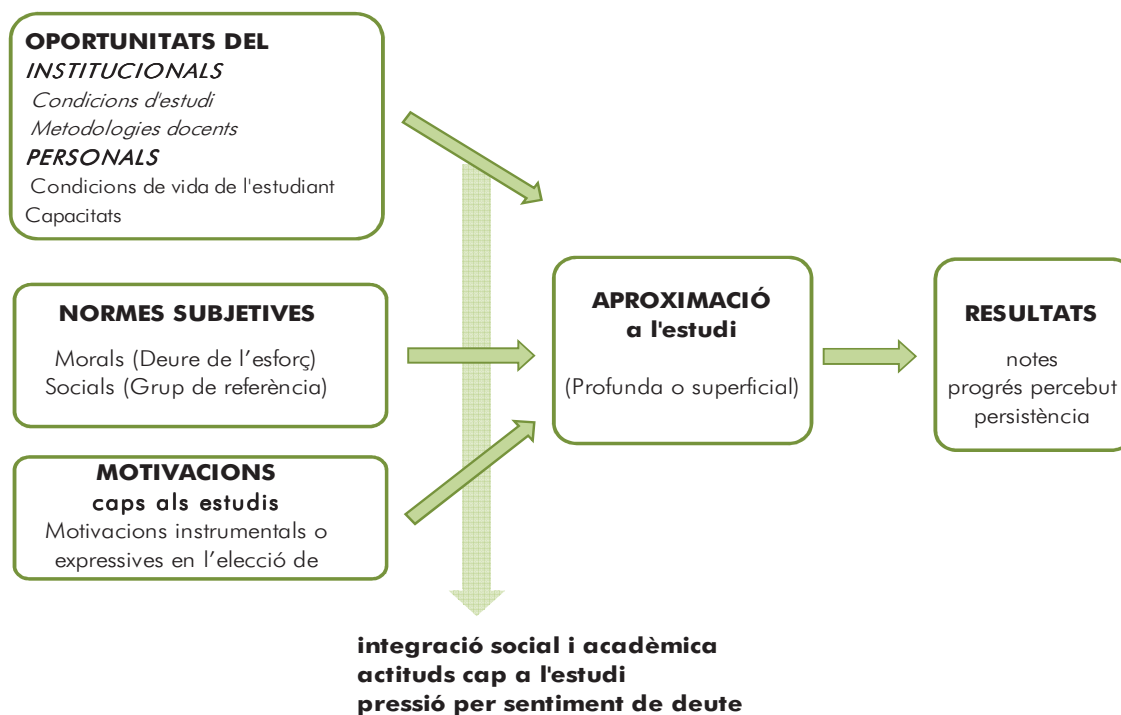
La recerca s'ha desenvolupat en tres fases successives de recollida i elaboració de dades:

- Estudi de context (2009). Realitzat sobre la base d'entrevistes a responsables acadèmics i administratius, i la recopilació de dades secundàries.
- Entrevista a estudiants. 8 estudiants de cada titulació foren entrevistats durant el 2009 i començaments del 2010.
- Qüestionari a estudiants. Es passà un qüestionari a una promoció d'estudiants a meitat de carrera en les 10 titulacions. 2010-2011.

De totes les publicacions que hem anat produint com a explotacions parcials d'aprofundiment en diversos temes, n'hem elaborat uns resums, que són els que es publiquen en aquesta pàgina web. La presentació més descriptiva de les variables del

qüestionari per titulació, que quantifica els fenòmens o matisa el seu funcionament en diferents contextos, s'inclou en forma d'annex per capítols temàtics.

Els resums, doncs, es basen en treballs d'articles o capítols de llibre que estan en procés de revisió o publicació. Cada explotació es pot situar en un marc d'anàlisi general, com a anàlisi parcial. És per aquest motiu que cal tenir present el marc conceptual que s'utilitza per a l'explotació general (més endavant, s'indica a quina part de l'esquema general es refereix cada resum basat en una explotació parcial):

Com veiem, partim d'un esquema clàssic d'orientació a l'acció en què es té en compte el context, l'estat mental de l'individu que actua i la seva relació amb l'entorn social. Així, examinem les oportunitats del context (que és entorn universitari, no universitari i pròpies capacitats) i com es perceben; és a dir, condicions sota les que s'opera, l'estat mental amb què es fa (motivacions) i les qüestions de pressió social (també interioritzada).

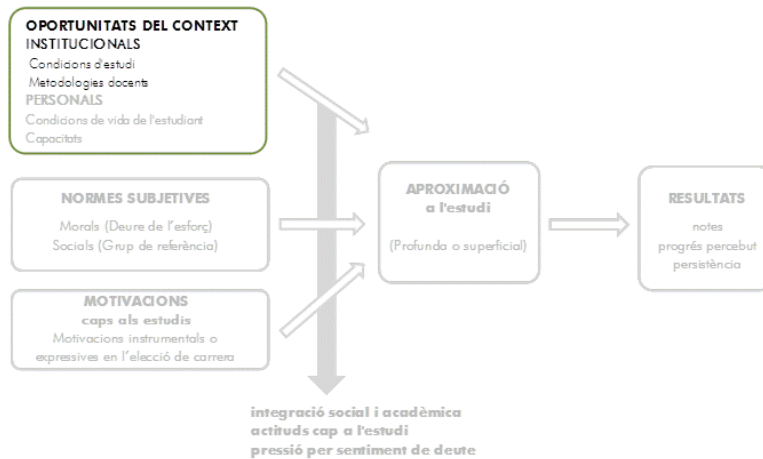
Ens hem dedicat a estudiar situacions que, com a resultat de diverses combinacions dels factors anteriors, mediatitzen els resultats: la integració, l'actitud cap a l'estudi, o el sentiment de deute envers els pares.

Això en dona una determinada aproximació a l'estudi (profunda o superficial) que influeix (encara que no és un resultat immediat d'aquesta aproximació) en els resultats obtinguts, que mesurem en termes de notes, progrés percebut i persistència (especialment en intenció futura).

Els resums d'aquest document segueixen un ordre de més a menys general i queden emmarcats dins de l'esquema anterior:

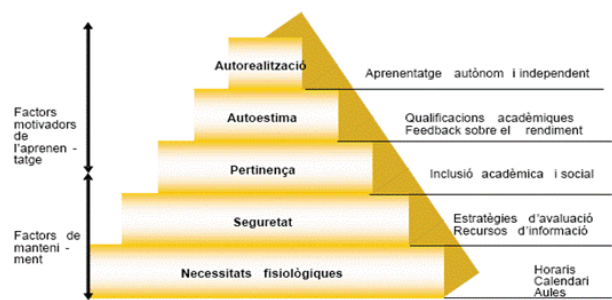
- Resum 1: S'ofereix una anàlisi del context de reforma de les deu titulacions estudiades; per tant, se centra en la descripció de les oportunitats que es disposa en cadascuna de les titulacions.

L'estat del procés de Bolonya a les universitats de la Regió Metropolitana de Barcelona:

L'estat del procés de Bolonya a les universitats de la Regió Metropolitana de Barcelona

Model d'anàlisi

Font: Elaboració pròpia a partir de Villar i Font (2005) i Elias (2009)

Resum

Anàlisi i comparació de les condicions d'aprenentatge de deu titulacions universitàries mitjançant la *teoria de les necessitats humanes* i la distinció entre factors de manteniment i factors motivadors amb l'objectiu d'explicar la motivació i dedicació de l'estudiant als estudis i els resultats acadèmics obtinguts.

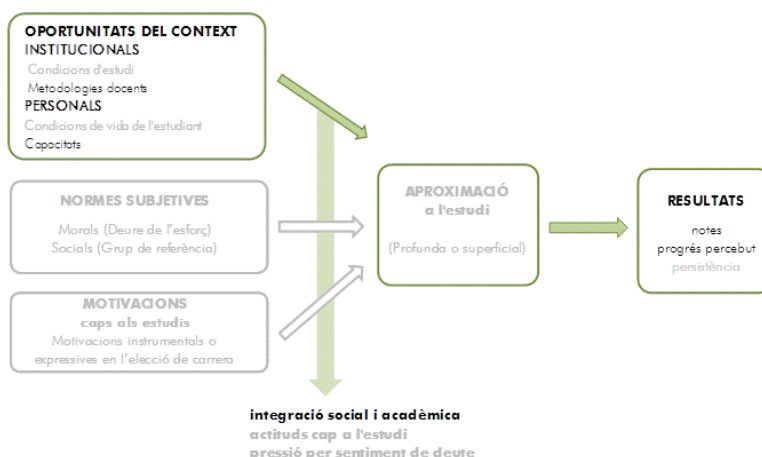
L'estat del procés de Bolonya a les universitats de la Regió Metropolitana de Barcelona

Principals conclusions

- Les condicions de manteniment, com s'esperava, determinen força la bona consecució dels projectes de reforma. Resulta important, així, atendre els recursos, la tradició, el consens i la participació.
- En els factors motivadors hi ha molta diferència entre titulacions. Destaquen clarament algunes titulacions en la innovació docent (Arq, Tel i Bio).
- Es contraposen dos models clars de tutorització: els sistemes formalitzats d'assessorament enfront de les condicions informals en escoles petites.
- La participació és en general molt baixa, excepte quan es reconeix explícitament en el currículum (UPF).
- Les titulacions es classifiquen en tres grans grups: un amb factors de manteniment i motivadors positius, l'altre amb ambdós negatius i, finalment, un grup que incorpora interessants factors motivadors, però no compta amb la garantia d'uns bons factors de manteniment.

- Resum 2: S'analiza com es desenvolupa la introducció d'una metodologia determinada, el treball de grup, i com incideix en els resultats que els estudiants obtenen.

El treball en grup com a metodologia docent

El treball en grup com a metodologia docent

Model d'anàlisi

Necessitats Humanes	Indicadors en relació el treball de grup
REALITZACIÓ PERSONAL	Percepció del progrés acadèmic
	Nivell d'identificació amb la universitat
AUTOESTIMA	Notes
	Percepció de la justícia de les avaluacions Percepció de la justícia del pes de la nota del treball de grup en la nota final.
INCLUSIÓ SOCIAL	Presència dels aprofitats (-)
	Lideratge inadequat (-)
	Manca de confiança entre companys (-)
	Massa amistat (-) Conflictes entre companys (-)
SEGURETAT	Orientació del professorat
	Tipus de treball adequat per fer en grup
	Nombre adequat de participants en el grup Experiència dels estudiants en treball de grup
NECESSITATS BÀSIQUES	Accessibilitat als companys
	Temps disponible

Resum

Es descriu l'ús que les titulacions fan del treball de grup i com els estudiants el valoren. A continuació, s'analitzen les condicions en què es desenvolupa aquest treball de grup i com això influeix en les qualificacions i en la percepció que els estudiants tenen del seu propi progrés en l'aprenentatge de continguts i competències.

El treball en grup com a metodologia docent

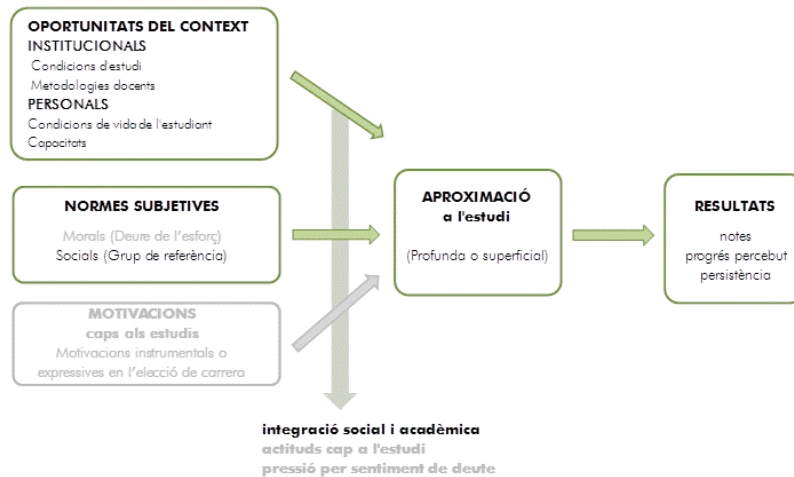
Principals conclusions

- La introducció del treball de grup a partir de la reforma és generalitzat, però es donen grans diferències en la seva presència i la valoració que en fan els estudiants.
- El temps disponible i com s'organitza el treball de grup són els principals factors de manteniment que determinen la bona o mala consecució de la feina proposada als grups de treball.
- D'altra banda, la presència d'aprofitats en els grups, i com aquests la gestionen, també és un tema clau per entendre el seu desenvolupament i èxit o fracàs posterior.
- Pel que fa als motivadors, la percepció de la justícia de l'avaluació, així com el reconeixement i seguiment per part del professorat, incideixen en la valoració que els estudiants en fan.
- El treball de grup, quan afavoreix la interacció entre els estudiants, influeix positivament en el nivell d'identificació amb la universitat. Com més freqüent és el treball de grup, més positivament es valora i quan això passa més s'incrementa el nombre d'estudiants que consideren que han progressat acadèmicament.

- Resum 3: Es realitza una explotació de les dades qualitatives que donen compte dels processos d'integració social i acadèmica a la institució.ç

Senyals de rearrelament? Canvis en la metodologia docent en el marc del Procés de Bolonya

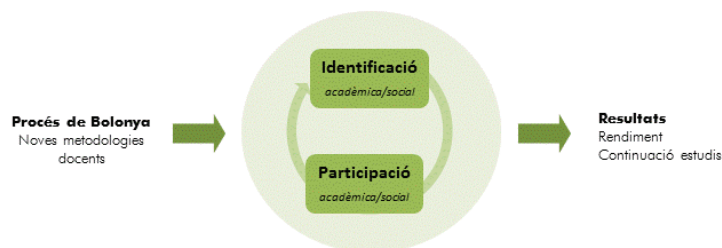
gret
grup de recerca i educació treball

Senyals de rearrelament?

gret
grup de recerca i educació treball

Model d'anàlisi

Resum

Efectes dels canvis en la metodologia docent introduïts en el marc del **Procés de Bolonya en la identificació i participació universitària** estudiants. Al mateix temps, s'explora si aquests efectes han tingut **conseqüències en el rendiment, permanència i desenvolupament personal** dels estudiants universitaris

Senyals de rearrelament?

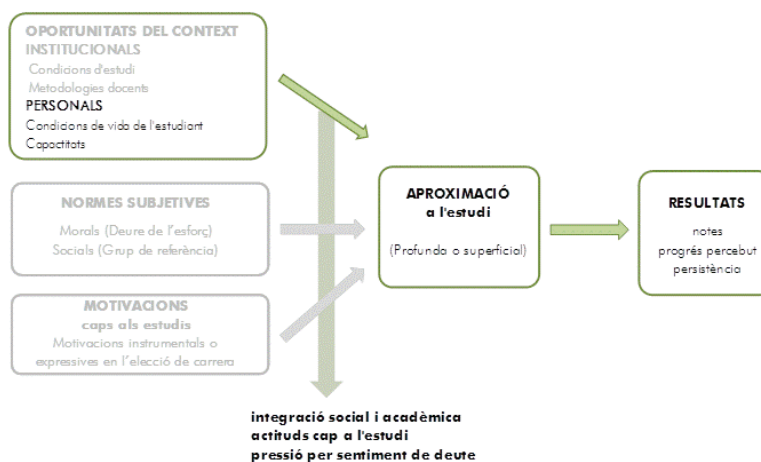
Principals conclusions

Les noves metodologies docents han comportat un augment en la participació i identificació acadèmica dels universitaris:

Degut a l'aplicació de les noves metodologies, els estudiants passen més temps a la universitat, amb la qual cosa s'incrementa la interacció entre els mateixos estudiants i amb d'altres membres de la institució, això promou la integració acadèmica i social que, en molts casos, ajuda a obtenir una millora en els resultats (persistència o percepció de progrés).

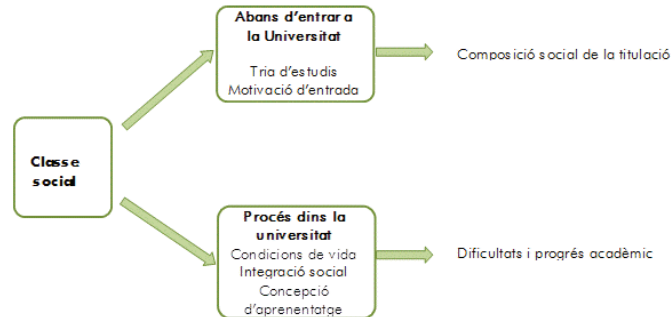
- Resum 4: Es mesura la incidència de la variable classe social en la tria d'estudis, les experiències acadèmiques i socials a la universitat i els resultats que se'n deriven.

Working class students in the university: do they think they belong?

Working class students in the university: do they think they belong?

Model d'anàlisi

Resum

Es descriuen diverses condicions que afecten la classe treballadora, especialment en contrast amb la classe mitjana-alta. L'anàlisi es realitza per a dos moments: el de la tria d'estudis i el del procés dins la universitat. A més de tenir en compte la influència clàssica dels aspectes econòmics i culturals, es contempen d'altres factors més socials, bàsicament el suport familiar i l'ambient de companys en la titulació, donada la seva composició social.

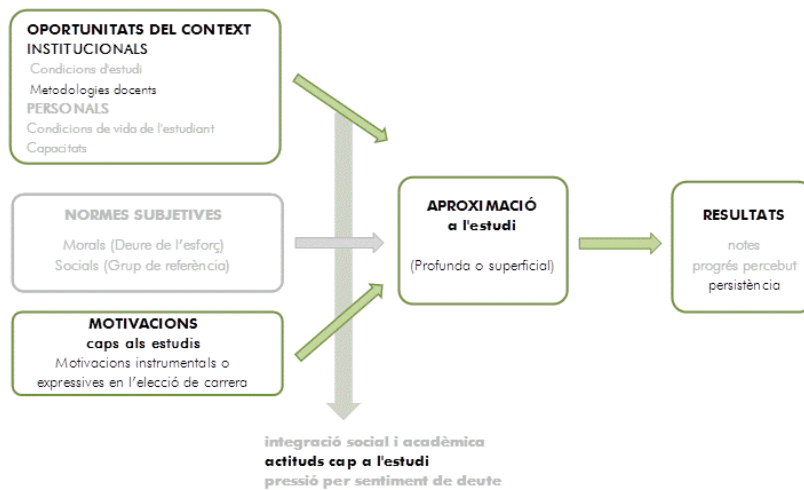
Working class students in the university: do they think they belong?

Principals conclusions

- La composició per classe social varia d'una titulació a l'altra, però es produeix bàsicament per una selecció aplicada sobre la nota d'entrada, més que no pas per una autoselecció dels estudiants deguda al contrast cultural.
- En conjunt, les aspiracions i seguretat sobre l'opció d'anar a la universitat entre la classe treballadora són menors.
- Les actituds són més instrumentals que per al conjunt i el seu nivell d'integració una mica menor.
- Les condicions de vida amb què viuen els estudiants de classe treballadora són, en general, pitjors que les de la resta (esforç de finançament, compaginació d'estudis, sentiment de deute envers progenitors, etc.).
- Tot i això, el rendiment que n'obtenen, és similar al del conjunt d'estudiants.

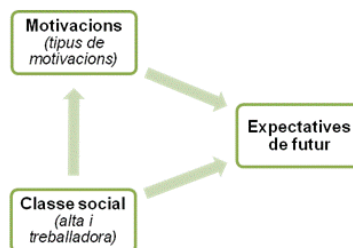
- Resum 5: S'explica com les motivacions, però també l'origen social, incideixen en les previsions de continuació d'estudis dels estudiants.

Social Class and Study Conditions in Catalonia

Social Class and Study Conditions in Catalonia

Model d'anàlisi

Resum

Anàlisi de les expectatives de futur dels estudiants universitaris en relació a les motivacions i a la classe social familiar a la que pertanyen. Es distingeixen entre cinc opcions o expectatives de futur: 1) abandonar els estudis, 2) realitzar una estada lingüística o pràctiques d'empresa, 3) realitzar un altre grau, 4) cursar un màster o un curs d'especialització, 5) realitzar un doctorat.

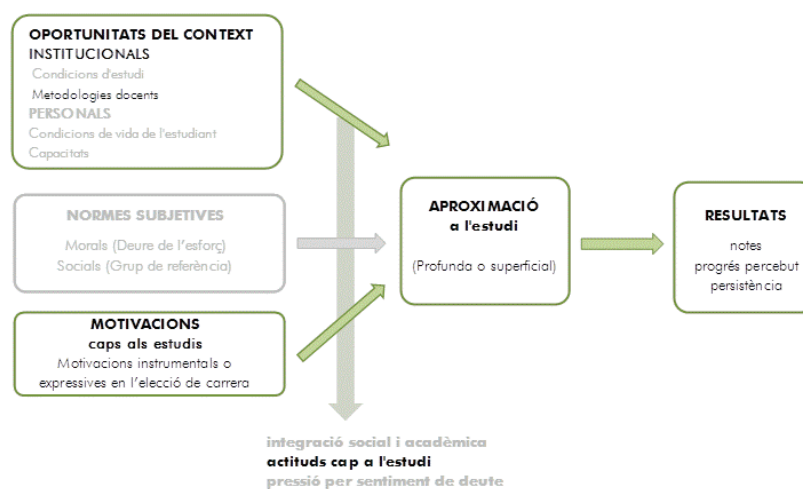
Social Class and Study Conditions in Catalonia

Principals conclusions

- En general la continuació d'estudis és més desitjada pels estudiants de classe mitjana alta, que no pas pels de treballadora.
- Els estudiants amb perfil acadèmic són els que més expectatives mostren per continuar tot tipus d'estudis, però també algunes opcions de continuïtat són triades pels vocacionals i els orientats a la professió. Els que menys seguirien estudiant són el perfil d'inèrcia i instrumental.
- Ara bé, si tenim en compte ambdós factors conjuntament, veiem com els estudiants instrumentals de classe mitjana alta sí que busquen continuïtat, mentre que no ho fan els de perfil professional de classe treballadora. Així, veiem com es comporten diferent els estudiants de diferents classes socials, malgrat tenir motivacions semblants.

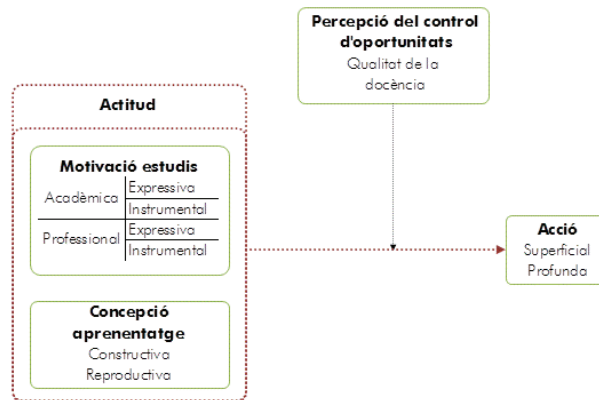
- Resum 6: La tipologia de motivacions s'amplia cap a una d'actituds cap a l'estudi quan s'hi afegeixen les qüestions relacionades amb les concepcions d'aprenentatge.

Actituds cap a l'estudi i accions d'aprenentatge dels estudiants universitaris

Actituds cap a l'estudi i accions d'aprenentatge

Model d'anàlisi

Resum

Anàlisi dels **canvis en les accions d'aprenentatge** dels estudiants universitaris a partir de la implementació del pla de Bolonya i el canvi en les metodologies d'ensenyament aprenentatge. Els **efectes de la percepció de la qualitat docent i el pes de les diferents actituds cap a l'estudi**.

Actituds cap a l'estudi i accions d'aprenentatge

Principals conclusions

- La percepció d'una bona qualitat empeny els estudiants a adoptar més accions profundes d'aprenentatge.
- Les metodologies lligades a la reforma de Bolonya també impulsen accions profundes d'aprenentatge.
- Els estudiants més sensibles a variar les seves accions segons la metodologia emprada (més o menys "bolonyesa") són els que corresponen al perfil instrumental i a l'estratègic.
- En concret, es detecta una especial sensibilitat dels estudiants instrumentals cap a metodologies que incorporen elements de relació amb la professió. S'incrementen les accions d'aprenentatge profund quan es dona aquesta coincidència.

Esperem que aquesta feina us resulti útil o, si més no, interessant.